

Osztályozó vizsga anyaga

Ének-zene

9-10. évfolyam

Célok és feladatok

A gimnáziumi énekoktatás legfontosabb célja, hogy a zene az életmód szerves részévé váljék. Hatása érzelmi és értelmi vonatkozású, jellemformáló ereje és szerepe van. A közös zenei tevékenység, a csoportos muzsikálás élménye, az aktív zenei cselekvés öröme arra ösztönzi a tanulót, hogy a közösség tevékeny és felelős tagja legyen.

A középiskolai énekoktatás a korábban megszerzett ismereteket, készségeket aktív zenélési módokat összegzi és az életkori sajátosságokból adódóan fejlettebb szintre emeli. Hozzájárul a zenei világkép kialakításához. Célja, hogy a zenei élményeket, ismereteket, a sokrétű, különböző előjelű zenei hatásokat zenei tudattá rendezze a tanulóknál.

Fejlesztési követelmények

Éneklés

Az éneklés sok diák számára az egyetlen aktív zenélési lehetőség. Középiskolában a megfelelő érzelmi és értelmi háttérrel valóban a művészi önkifejezés szintjére emelhető. Az énekhang jelentse a tanuló számára a legtökéletesebb, bármikor igénybe vehető hangszert. Cél a kifejező énekhang, mint eszköz továbbfejlesztése ahhoz, hogy a tanulók közelebb kerüljenek a magyar és egyetemes zeneirodalom remekeihez.

A csoportos és egyéni éneklés tiszta intonációval, pontos ritmussal, érthető, kifejező szövegkiejtéssel, az előadásmód helyes megválasztásával, a zenei hallás fejlesztője is. A közös éneklésből a többszólamú éneklésbe fejlődve a többszólamú hallás, hangközök tiszta intonálása, a tonális iránti érzék erősödése következik.

Zenei írás- olvasás

A gimnáziumban a zenei olvasás- írás jelrendszerének további fejlesztése a cél. A gyakorlás eljuttatja a tanulót a reprodukálás készségéhez. A szolmizációs és ABC-s hangnevek, illetve segítségükkel a kottaolvasás, a dallam/ritmus lejegyzése, a kottakép értelmezése a zenei reprodukció fontos elemei.

Zenehallgatás

A zenei hallás fejlesztését szolgálja a hangzó zene megfigyeltetése, a zenehallgatás. Lehetővé teszi a zenei folyamat befogadását, megfigyelését, formai összefüggéseinek észrevételét, a zene valamennyi összetevőjének tudatosítását. Jól kiegészíti az éneklési készség formálását. A

közös zenehallgatás egyre inkább a meglévő ismeretek alkalmazása, az ismeretlen zene megfigyelése felé irányuljon.

A zenei befogadóképesség fejlesztése a zenehallgatás segítségével történik. 9-10. évfolyamban a hosszabb szemelvények hallgatása lehetővé teszi átfogóbb összefüggések, formák, szerkesztési elvek, zenei megoldások megfigyelését. Mindezek tudatosítása a zenetörténeti korok általános művészeti jellemzőit, azok elhatárolódását és összefüggéseit érzékeltetik. Mindezekkel párhuzamosan fejlődik a tanuló ízlésrendszere, véleménynyilvánítási készsége.

Önművelés

Fontos feladat az életkori sajátosságoknak megfelelő tanulási módszerek tudatosítása. A tanulók legyenek képesek korszerű könyvtár- és informatikai ismeretek birtokában - kotta, szakkönyv, szótár, lexikon, hangzó anyag, CD (CD-ROM) felhasználásával - részfeladatok önálló feldolgozására.

A zeneirodalmi alkotások megismerése hozzájárul más művészeti ágak formanyelvének megértéséhez.

A tömegkommunikáció zenei műsorkínálatának figyelemmel kísérése, a szelektálás képessége, a rendszeres hangverseny-látogatás, az iskola zenei életének megszervezése és működtetése fontos eszköz ahhoz, hogy az értékes zene a fiatalok életének szerves részévé váljon.

Kollektív művészi tevékenység

A kollektív művészi munka fejleszti az előadói készséget, bővíti az önkifejezés eszköztárát.

9. évfolyam

Éneklés

Önálló népdaltanulás kottakép alapján
Autentikus előadásra való törekvés (különösen a magyar népdal világában)
Énekes (esetleg hangszeres) közreműködés csoportos zenei előadásban
Csoportos és egyéni éneklés a tanult zenetörténeti korból
Zenei karakterek, stílusjegyek kifejezése, tanári vezénylet alapján

Népdalok a magyar népdal -műfajaiból (népballada, sirató, katonadal, betyárnóta, ivónóta, párosító, lakodalmi dal, táncnóta)
Énekes anyag a magyar zene történetéből a XVIII. század végéig (történeti énekek, virágénekek)
Középkori dallamok (gregorián ének, trubadúr dal)
Reneszánsz

Zenehallgatás

A zene összetevőinek (pl. ütemformák, dallamívek) felismerése, önálló értelmezése hangzó zenei anyagok alapján
Népzenei és műzenei alkotások ismertetése, hangzó vagy írott népzenei forrásanyagok alapján (korszak és stílus jellemzése)

Népzenei felvételek
Magyar és európai zeneirodalmi alkotások a XVIII. század végéig
A tanult zenetörténeti korok jellemzői, műfajai, stílusjegyei

Zenetörténeti korszakok, stílusok jellemzése
hangzó vagy írott dokumentumok
felhasználásával
Öntevékeny tanulói munka: könyvtárhasználat
adatgyűjtés, képanyaggyűjtés, videó, cd-, egyéb
oktatóanyagok használata

Improvizáció

Műzenei és ún. népdalperiódus rögtönzése
megadott dallamsorral, majd önállóan

Dallammodellként: az énekelt és meghallgatott
zenei anyag tartalmi (dallamotívumok:
műzenei és népzenei periódusdallamok)

Zenei olvasás- írás

Hangnem megállapítása kottakép elemzése
alapján
Dalok, zeneművek témáinak éneklése
szolmizálva violinkulcsban kottáról, a tanult
hangnemekben.
Abc-s hangok azonosítása F-kulcsban (a
basszuskulcs szerepe a partitúrában)
Hármashangzatok felismerése kottáról
Elemzési feladatok megadott szempontok
szerinti önálló megoldása
Ismert dallamok írása emlékezetből a tanult
hangnemekben

Az énekes anyag és a zenehallgatás anyagának
ritmikai és metrikai struktúrája,
dallamszerkezete, hangneme, formája,
kottaképi és hangzásbeli sajátosságai

Zenei ismeretek

Népzene

Népdal; népballada, sirató, katonadal, betyárnóta, ivónóta, párosító,
lakodalmas, táncnóta
Népdalok: szerkezete, formája, hangsora, hangkészlete, előadásmódja,
stílusa

Zeneelmélet

Népi hangszerek: duda, citera, cimbalom, tekerő, népi zenekar
Ritmus: kis nyújtott, kis éles, kis szinkópa, nyolcad triola, tizenhatod
triola
Ütemfajták: 3/8, 6/8, 2/2-es ütem
Kottaismeret: előjegyzés, szolmizációs szótagok és abc-s nevek
módosításai (a tanult hangnemi keretben);
Hangsorismeret: pentatónia, diatónia, dúr és moll hangsor, modális
hangsorok; moduláció
Hangzatismeret: hármashangzat elve, funkciók elve); alaphelyzetű
hármashangzatok.
Zenei műszavak, előadási jelek - (pp, p, mp, mf, f, ff; crescendo,
decrescendo, tempo giusto, parlando, rubato, allegro, moderato, andante,
staccato, legato; da capo al fine, coda; solo, tutti; opus, numero)

Zeneirodalmi

A magyar történeti zene műfajai:
Virágének, históriás ének, ungarasca

Az európai zenetörténet műfajai

Egyházi: gregorián, organum, mise, motetta, korál, kantáta, oratórium, passio, requiem

Világi: kánon, trubadúr dal, madrigál, opera; concerto grosso, szvit, nyitány, preludium, fuga, rondo, variáció, menüett, szonáta, szimfónia, versenymű, vonósnégyes, trio

Zenei szerkezetek, formák:

Homofón és polifón szerkesztés, szekvencia, periódus; triós forma, szonáta-forma

Hangszerek:

Hegedű, brácsa, gordonka, nagybőgő; fuvola, oboa, klarinét, fagott; trombita, harsona, kürt, tuba; üstdob, nagydob, cintányér, triangulum; orgona, zongora, lant, hárfa

Zenetörténet

A zenetörténet tanult korszakai:

Középkor, reneszánsz, barokk, bécsi klasszicizmus

Zeneszerzők : Josquin, Palestrina, Lassus; Purcell, Lully, Monteverdi, Corelli, Vivaldi, D. Scarlatti, J.S. Bach, Händel

10. évfolyam

Éneklés

Egyéni éneklés a magyar népzene hajlításokban gazdag anyagából

Más népek dalainak eredeti nyelven történő csoportos éneklése

Többszólamú művek csoportos éneklése

Csoportos éneklés hangszerkísérettel

Zenei karakterek kifejezése önállóan is

Régi és új stílusú magyar népdalok

Hazai nemzetiségi és etnikai kisebbségek újabb dalai

Más népek újabb dalai

XIX.századi magyar dalok

XX.századi zenei szemelvények

Énekelhető szemelvények Bartók Béla, Kodály

Zoltán és tanítványaik vokális zenéjéből

Ismertebb zeneművek énekhangon könnyen megszólaltatható témáinak éneklése

Zenehallgatás

A XIX. és a XX. század jellegzetes, meghatározó stílusjegyeinek megismerése a zeneművek hallgatása során

Zenei jelenségek önálló elemzéséhez szükséges szempontok rögzítése és egyéni ismerete.

A romantika és a XX. század új zenei műfajainak, formáinak, egyéb

jellegzetességeinek megállapítása, stílusjegyek hallás utáni elemzése.

Összefüggések, kapcsolatok megállapítása és értelmezése a zene és társművészetek között.

Önálló könyvtárhasználat adatgyűjtés,

Népzenei felvételek

Népdalfeldolgozások

Művek, műrészletek a XIX. és a XX. század kiemelkedő zenei alkotásaiból

A zene szórakoztató funkciói a zenetörténetben (különös tekintettel a XIX. és a XX. század zenéjére)

Szórakoztató zene napjainkban

képanyaggyűjtés; videó, CD, egyéb
oktatóanyagok használata

Improvizáció

Ritmus rögtönzése

Dallammodellként:

XX. századi zenei (ritmus és dallam-) modellek

Zenei olvasás – írás

Aszimmetrikus ütemű ritmus és dallampéldák
megszólaltatása kottaképről.

Könnyebb aszimmetrikus ritmusok és egyszerű
dallamok lejegyzése emlékezetből

A XIX. és XX.századi zene énekelt és
meghallgatott zenei példáinak anyaga

Zenei ismeretek

Zeneelmélet

Aszimmetrikus ütemek: 3/8, 5/8, 7/8

Poliritmia; kromatika, egészhangúság, bi- és politonalitás; dodekafónia,
atonalitás

Hangszer

Angol kürt, cseleszta, gitár, gong, kasztanyetta, kisdob, szaxofon,
tamburin, xilofon

Zeneirodalom

Népies műdal, magyar nóta, cigány zene;

Dal, mazurka, keringő, polonéz; etűd, fantázia, nocturne, rapszódia;

Szimfonikus költemény; a romantikus, ill. nemzeti opera;

Balett, operett, musical, chanson; Spirituálé, blues, ragtime, dixiland,
swing, rock, stb.

Aktualitások a könnyűzenéből

Zenetörténet

Romantika, nemzeti romantika;

XX. századi zenei irányzatok: impresszionizmus, expresszionizmus,
neobarokk, neoklasszicizmus, folklorizmus, dodekafónia

Új kifejezési, megjelenési formák: elektronikus zene; filmzene; rock-
opera, folk-pop, új jelenségek

Zeneszerzők – XIX.sz.ázad: Schubert, Schumann, Mendelssohn, Brahms,
Chopin, Dvořak, Csajkovszkij, Muszorgszkij, Liszt, Erkel, Verdi, Wagner

Zeneszerzők – XX.század: Debussy, Ravel, Gershwin, R. és J. Strauss,
Stravinsky, Honegger, Hacsaturján, Britten, Schönberg, Berg, Penderecki,

Lutosławski XX.század - magyar: Bartók, Bárdos, Kodály, Lajtha,
Weiner és más ma élő szerzők

A dzsessz

Filmzene és könnyű zene: Lehár, Joplin, Rota, Bernstein, Presley, a
Beatles, Webber; aktualitások